

מדינת ישראל
הכנסת השנייה

פרוטוקול מס' 21
מישיבת ועדת הפנים שנחקיימה
ביום ד', י"ז שבט תשי"ב - 6.2.52
בשעה 9.00

נרכזים:

י. ספיר - יו"ר
ש. כבה
א. פרי
ז. אלטמן
י. בן-צבי
י. ישיעיהו
ס. ארם
א. כהן
ד. הכהן
ג. מועדי

חברים:

ט. חזני
ע. אסף
ח. טובי
י. גורי
ח. אריאב

מזמנים:

מר רוטנברג - משרד הפנים

סדר היום:

1. התחלת הדיון על סקירת שר הפנים.
2. בחירות ועדות משנה.

היו"ר י. ספיר:

אני פותח את הישיבה.

בהתאם למדובר, ביקשתי ממזכירות הכנסת להמציא לנו חומר לדיון על סקירת שר הפנים באמצעות משרד הפנים. יש להצטרף לדבר זה עדין לא בוקר. כן ביקשתי שיוכן תיק יחד בו ירוכזו מאסרים המספלים בשאלות הנמצאות בתחום ועדת הפנים. יש להניח לדבר זה יוסדר. אני מצטרף לציון שעד עתה גם לא קיבלתי את חוק העתונות ואת חוקי התאגדות העיתונאים. מכיון שכך, נצטרך להתחיל בהחלפת דעות על עניינים כלליים.

ט.בנה:

אני מציע שתוך מכלול הבעיות של השלטון המקומי, נדבר על דבר יסודי אחד: הבנה האדמניסטרציה, כלומר על השלטון המחוזי, על חוסר חוק ותאים שיוזו לאזרח את הדרך בה יש לפנות לאדמניסטרציה, וכו'.

פר.רוטנברג:

הכנסת החליטה להעביר את שאלת היחסים הכספיים בין השלטון המקומי והמרכזי לוועדת הכספים, לדעתי, דבר זה צריך להיות מסותף גם לוועדת הפנים. לדעתי, צריך להיות גם הדיון בסעיף הנוגע לתוספת מס הכנסה לרשויות המקומיות שבחוק מס הכנסה - מסותף לוועדת הפנים.

אני מקווה שבעוד שבועיים יונח על שולחן הכנסת תיקון לחוק העיריות בקשר להעלאת מסים. אני מציע, איפוא, שבדיון עכשיו לא ניגע בכעיה זו.

ד.הכהן:

ברור גם בוועדת הכספים ישנם חברים המכירים היטב את בעיות השלטון המקומי, אבל העבודה בוועדה נעשית תוך הפעה ישירה של האוצר, ולכן היה רצוי שבעניינים הכספיים של הרשויות המקומיות תהיה ועדה מסותפת בינינו ובינם. ישנו תקדים דומה בכנסת, וישנה ועדה מסותפת של ועדת חוץ ובטחון לוועדת הכספים לתקציב הבטחון.

היו"ר י.ספיר:

יש בידינו אפשרות לדון עכשיו על הבעיות הכלליות של השלטון המקומי, כשילונם עם בעיות השלטון המרכזי, הבעיה היא: מה צריכים להיות תפקידי השלטון המקומי במסגרת הנוכחית של השלטון המרכזי והמקומי, במילוי תפקידי שירותים או תפקידי אדמניסטרטיביים של השלטון המרכזי.

הבעיה היא רצינית, כי יש כאן, בלי-ספק, מידה מסויימת של כפילות. היקף השלטון המקומי כולל נתינת שירותים מוניציפליים - נקיון, סאור, מים, שירותי סניטציה, כבישים וכו'. בהעדר שלטון מרכזי משלנו בימי המנדט, ספלו הרשויות המקומיות בביצוע מלא של החינוך. הן לקחו על עצמן גם חלק מסויים מעבודת הסעד. בשטח זה הן עמדו תמיד במצב של כפילות כמעט עם הוועד-הלאומי בזמנו. הבעיה היא, אם מבחינה של נוחיות אדמניסטרטיבית ואפשרות רכנית, מבחינת המגע בין האזרח לבין השלטון - יש להעביר את השירותים אל הממשלה המרכזית, או להשאיר זאת ב-100% בידי העיריות ולקשור בכך סידורים כספיים.

בעית שבתותי הסעד מורכבת מאוד.

בשטח זה מספלים גם גורמי חוץ רבים והדבר אינו מרוכז לא בידי הממשלה ולא בידי הרשויות המקומיות. יתכן שבגיע למסקנה שרצוי דוקא להשאיר את שירותי הסעד בידי גופים וולונטריים.

קיימת גם אפשרות שהמנהל המחוזי

יהווה זרוע מבצעת של השלטון המרכזי. כאן ישנה הבעיה אם לא תיווצר כפילות, ואם לא כדאי היה יותר למסור תפקיד זה לרשויות המקומיות. מתעוררת יאן הבעיה, אם השלטון המקומי עומד על רמה מתאימה כזו, שאפשר למסור לו תפקידים נוספים. יש כאן גם בעיה של נוחיות האוכלוסיה, כי ויותר קל לאדם להסדיר את ענייניו במקום מאשר להזקק לשלטון המקומי. אבל, דבר זה אינו רצוי ביותר, מכיון שהקשר בין הנבחר ברשות המקומית והבוחר, והלחץ הישיר שיש לשני על הראשון - עלול להביא לתוצאות לא רצויות, כגון בשטח רסיונות לבנין ערים וכו'.

אלה הן נקודות אחדות היכולות להוות

מסגרת לדיון.

ד. הכהן:

נראה לי, שאין עבודתנו יריכה להסתפק בשמיעת הרצאות ובשיחות מדפסות, אלא אנו צריכים לכוון את פעולותינו לתוך מסגרת שתביא אותנו לידי מסקנות והכנת חוק. הבעיה היא רחבה ורצינית ביותר, ואין אפשרות בשטח זה להעתיק חוקים של ארצות אחרות. נראה לי שבעיה זו היא יחיד רחבה וקשה אפילו מהכנת חוק הביטוח הלאומי שהכינה אותו ועדה במסך חוקים רבים.

אני מציע, לכן, שוועדת הפנים תחליט שענין השלטון המקומי על כל בעיותיו צריך להיות בידון בוועדה שתהיה מורכבת ממוסמי משרד הפנים, מחברי ועדת הפנים ומבאי-כוח מסויימים של השלטון המקומי.

ה. ארם:

נכון לדבר זה דורש עיון, לימוד והכנה רבה מצד חברי הוועדה. אך הצעת דוד הכהן אינה נראית לי, מכיון שאם-כך אינני מזלזל בשמיעת דעת מומחים - הרואין למסור את הדבר לוועדת מומחים, ועל חברי הוועדה לדון מתוך עקרונות מחשבתיים מסלהם. יש לדחות דיון זה לעוד חודש, כדי שחברי הוועדה יוכלו להתכונן לדיון על-ידי קיימת ספרים בשטח זה ולימוד הבעיה.

ו. יצעיהו:

אני מציע שבמסלל בבעיה מתוך דיון נפרד בכל סעיף וסעיף, תוך שמיעת דעת המומחים בכל ענין לגופו.

ז. בן-צבי:

נכון שענין זה דורש עיון, ובכך הוא שיש לראות מהו הנסיון בשטח זה בארצות אחרות. אבל אל נשכח שיש לנו גם בעיות מיוחדות משלנו הנובעות מקבוצה-הגלויות ומקיום המדינה.

אני בעד ועדת מומחים שתלמד את הבעיות הפרינציפיות, אולם הם צריכים לסכם את עבודתם תוך זמן לא רב. יחד עם זאת תצטרך הוועדה הפנים לדון בענינים הקונקרטיים הנובעים בבעיה.

ח. רוטנברג:

אנו מקימים את השלטון המקומי במדינה תוך התחשבות בנסיון שהצטבר בכל הארצות, אנו כבולים בכבלי מסורת הכובלים, למשל, את השלטון המקומי באנגליה. תוך בחירת הטוב שבכל השיטות. אין

שאלה אחת היא, מה צריך להיות השטח שרשות מקומית צריכה לתפוס, כלומר - אם תל-אביב צריכה להקיף שטח של מחוז שלם, או יש לחלק אותה ל-20 עיריות קטנות תחת גג אחד. קיימת גם הבעיה של חלוקת תפקידים בין הרשות המקומית, הנפקיית והמרכזית. ענין מי הסתיה, למשל, במצא היוג במסכות של 4 מסרדים ושל השלטון המקומי, ואין האחד יודע את אשר עושה השני. קיימת גם הסברה, שהרשות המקומית צריכה להיות הכתובת הראשונה של האזרח בכל סידור עניניו עם השלטון המרכזי. הרשות המקומית מרכזת את בעיות האזרחים ומעבירה אותן לسلטון המרכזי. אני רוצה לציין שהוצאות שלטון מקומי קטן, הן יותר קטנות מאשר שלטון מקומי גדול, גם באופן יחסי במובן,

לבסוף, אני רוצה להעיר שהוועדה צריכה לדון בעזרת הטבל הפשוט שלה, מתוך התחשבות במציאות שלנו ובנסיון שהצטבר, מבלי לראות את המומחיות והספרים כעומדים מעל לכל.

ג. סועדי: יש הכרח להקים מועצה מקומית בכל כפר ערבי. המצב האדמיניסטרטיבי במקומות הוא עכשיו בבחינת תוהו ובוהו. צריכה להקבע בחוק התקופה של עריכת בחירות לרשויות מקומיות בכפרים הערביים.

בר לוטנברג: אנו סוקרים על הקמת מועצות בכל הכפרים הערביים, אבל יש לציין שאנו נתקלים בקשיים רבים בפציאת אנשים מתאימים לתפקיד חברי המועצה, הן בגלל כריבות מספחתיות והן בגלל חוסר אנשים מתאימים. אנו מסתדלים להרחיב את הרשת גם בסטחי המסל הצבאי, ובקרב אלמנטה מועצות מקומיות בסייבה ובאום-אל-פחם. המועצה המקומית הראשונה היא שונה לסנה או שבתיים ואחר-כך מקיימים בחירות.

הינדל: אני חושב שנתברר לכל, שלא יהיה יעיל להכניס לדיון, תוך זמן קצר, את הבעיות של הסלטון המקומי. אני חושב שהחלפת הדעות שהיתה לנו עכשיו, היה בה מסוים תועלת. אני מסכים איפוא, שעלי לברר עם משרד הפנים ועם נציגי הקטוליות המקומיות אפשרות הרכבת ועדה מיוחדת לענין הזה. בלנתלים מורד המעיף הזה מתחום דיונינו כאן.

אני חושב שכדאי לנו לדון עכשיו בבעית המנהל המחוזי.

בתקופת המנדט, סילא המנהל המחוזי תפקיד חשוב, ושימש הזרוע המבצעת של הסלטון המרכזי. בתקופת המלחמה העולמית, נעשו סידורים של שעת-חירום והוצאו מסמכות המנהל המחוזי עניני קיצוב האספקה וחוסרי הגלם. לאחר הקמת המדינה, נתערבבו מאוד התחומים בין המנהל המחוזי והסלטון המרכזי. חלקים גדולים הוצאו ממנו, ובחלק יסנה אף כפילות. למעשה, התקוקן המושג, מנהל מחוזי מתכנו.

א. כהן: אני חושב שיש לחזק את המנהל המחוזי טעמי: הארץ מתפזחת, וירושלים אינה מרכז גיאוגרפי.

אני רוצה לציין 3 תפקידים שלבעתי מחוייב המנהל המחוזי לטפל בהם: הוא חייב להיות מדריך לרשויות המקומיות החדשות שחוסרות הנסיון, הוא צריך להיות משרד מודיעין מרכזי של הממשלה לתועלת הצבור. אם יוכל כל אזרח לדעת לאן עליו לפנות בדאגתו לקבל דשיון מסויים וכו'. התפקיד הסליסי שלו צריך להיות: ריכוז בקשות הצבור אל משרדי הממשלה המרכזיים, סידור הענינים והחזרת תשובה.

א. אלטמן: המנהל המחוזי קיים כיום רק מכיון שהוא היה קיים בזמן המנדט. הסלטון הכנדטורי לא סמך על הראויות המקומיות, ולכן הוקם המנהל המחוזי שמתפקידו היה לפקח על הסלטון המקומי. תיום אין בכלל מקום לדבר כזה. קיומו יכול להיות מוצדק כיום רק אם הוא ירכז את כל השירותים של הסלטון המרכזי בפריפריה.

א. פרי: אני חושב שיש ספק בכך, שיש צורך להקל על האזרח, שלא יצטרך לנסוע לירושלים או לתל-אביב לכל ענין סידורי במסגרת הממשלה.

ואסנס, כטעט לכל סטוד ממשלתי יס כיום סטודים מחוזיים. אבל אם הוונת
המנהל המחוזי לפקח על הפעולה הטוביציפליית - איני רואה בו יום צורך.

ד.הכהן:
אני רואה גם בעיה זו כחשובה מאוד,
ואני חושב שיש להפסיק את ההיכוח
עכשיו ולהזמין לישיבה קרובה את מנכ"ל סטוד הפנים בטעם זה ואת הממונים
על המחוזות כדי לשמוע את דעתם ביחס לחמת המנהל המחוזי בעתיד.

היו"ר י.ספיר:
את ימי ד' של השבוע נצטרך להקדיש
לדיון בחוקים ובדיון הללי על ספירת
סר הפנים. ליום ד' זה הזמנתי את נציגי הערים הגדולות. אני מציע לבחור
ועדת מטנה אשר תפגש עם הממונים על המחוז ומנכ"ל סטוד הפנים בטעם זה.
אני מציע שהרכב הוועדה יהיה כולקטן:
י.ספיר
א.פרי
א.כהן
א.אלטמן
ד.הכהן

ה ה צ צ ה ב ת ס ב ל ה

היו"ר י.ספיר:
הכנסת העבירה לינו את התיקון לפקודת
העיריות בענין החלפת סם "מג'דל"
ל"מגדל אסקלון". לאור הדיון בקריאה הראשונה יחולק זה נצטרך לשמוע
דעת מנכ"ל סטוד הפנים. אני מציע לבחור גם למטרה זו ועדת מטנה,
בהרכב כולקטן:
י.בן-צבי - יו"ר
י.יטעיהו
ס.חזני
א.ארם

ה ה צ צ ה ב ת ס ב ל ה

היו"ר י.ספיר: הישיבה סגורה.